DOI: [10.32702/2307-2105-2020.12.123](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.12.123)

УДК 336.143

*В. В. Коровій,
к. е. н., доцент, докторант кафедри фінансів,
Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ
ORCID ID: 0000-0002-0625-6547*

ФІНАНСОВО-БЮДЖЕТНИЙ МЕХАНІЗМ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

*V. Koroviy
PhD in Economics, Associate Professor, Doctoral candidate of the Department of Finance,
Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv*

FINANCIAL AND BUDGETARY MECHANISM IN THE SYSTEM OF ECONOMIC DEVELOPMENT

У статті розкрито питання сутності фінансово-бюджетного механізму в системі економічного розвитку. Важливим напрямом впливу бюджету на економічні та соціальні процеси в державі є видатки, які беруть участь у формуванні величини фондів споживання та нагромадження. Визначено, що бюджетна політика у сфері державних видатків є досить вагомим інструментом впливу на соціально-економічний розвиток, особливо на перехідному етапі економічних реформ при обмеженості фінансових ресурсів держави. Інституційна архітектура бюджетної системи визначає як найбільш оптимальні бюджетні співвідношення, зокрема, питома вага дохідної та видаткової частин бюджету, дефіциту бюджету, обсягу державного боргу у валовому внутрішньому продукті, рівень бюджетної централізації, коефіцієнти міжбюджетного регулювання. Важливим є узгодження пріоритетів соціального захисту суспільства та бюджетних можливостей держави, інституційне удосконалення систем пенсійного забезпечення та інших видів обов'язкового загальнодержавного соціального страхування. Показано, що збільшення видатків бюджету має супроводжуватись досягненням належного рівня бюджетної результативності, що можна охарактеризувати за допомогою комплексної оцінки показників бюджетних програм.

Вагомою передумовою для забезпечення економічного зростання є формування прозорої та стабільної системи оподаткування, яка б враховувала інституційні особливості розвитку економіки. Завданням податкової політики є забезпечення формування доходів бюджету з урахуванням цілей та завдань економічної моделі держави, зовнішнього та внутрішнього економічного середовища та інтересів суспільства. Важливим напрямом впливу бюджету на економічні та соціальні процеси в державі є видатки, які беруть участь у формуванні величини фондів споживання та нагромадження. Бюджетна політика у сфері державних видатків є досить вагомим інструментом впливу на соціально-економічний розвиток, особливо на перехідному етапі економічних перетворень при обмеженості фінансових ресурсів держави. Необхідним є забезпечення дієвих перетворень механізму розподілу фінансових ресурсів між державним та місцевими бюджетами для забезпечення фінансової спроможності місцевого самоврядування, посилення

податкового потенціалу територій та удосконалення системи адміністрування податків та зборів. Суттєві відмінності податкового потенціалу в розрізі адміністративно-територіальних одиниць обумовлює доцільність та необхідність здійснення міжбюджетного регулювання з метою певного вирівнювання фінансових можливостей місцевого самоврядування для виконання власних та делегованих видаткових повноважень. Пріоритетними напрямками бюджетної політики країни мають стати посилення відкритості та публічності розміщення державних замовлень, оптимізація системи органів державного управління та об'єктів соціальної інфраструктури, подальший розвиток системи соціального захисту населення.

The article reveals the essence of the financial and budgetary mechanism in the system of economic development. An important area of influence of the budget on economic and social processes in the state are the expenditures that participate in the formation of the size of consumption and accumulation funds. It is determined that the budget policy in the field of public expenditures is a very important tool for influencing socio-economic development, especially in the transitional stage of economic reforms with limited financial resources of the state. The institutional architecture of the budget system defines as the most optimal budget ratios, in particular, the share of revenue and expenditure parts of the budget, budget deficit, public debt in gross domestic product, the level of budget centralization, intergovernmental regulation ratios. It is important to harmonize the priorities of social protection of society and the budgetary capabilities of the state, institutional improvement of pension systems and other types of compulsory national social insurance. It is shown that the increase in budget expenditures should be accompanied by the achievement of an appropriate level of budget performance, which can be characterized by a comprehensive assessment of budget programs. An important prerequisite for economic growth is the formation of a transparent and stable system of taxation, which would take into account the institutional features of economic development. The task of tax policy is to ensure the formation of budget revenues taking into account the goals and objectives of the economic model of the state, external and internal economic environment and the interests of society. An important area of influence of the budget on economic and social processes in the state are the expenditures that participate in the formation of the size of consumption and accumulation funds. Fiscal policy in the field of public expenditure is a very important tool for influencing socio-economic development, especially in the transitional stage of economic transformation with limited financial resources of the state. It is necessary to ensure effective changes in the mechanism of distribution of financial resources between state and local budgets to ensure the financial capacity of local governments, strengthen the tax potential of territories and improve the system of administration of taxes and fees. Significant differences in the tax potential in terms of administrative-territorial units determine the feasibility and necessity of inter-budgetary regulation in order to equalize the financial capacity of local governments to perform their own and delegated expenditure powers. The priority areas of the country's budget policy should be to strengthen the openness and publicity of public procurement, optimize the system of public administration and social infrastructure, and further develop the system of social protection.

Ключові слова: фінанси; бюджет; фінансова система; бюджетна система; фінансово-бюджетний механізм; державна фінансова політика; економічний розвиток.

Keywords: finance; budget; financial system; budget system; financial-budgetary mechanism; state financial policy; economic development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ. Рівень перерозподілу валового внутрішнього продукту через видаткову частину бюджету та її структура змінюється й адаптується до умов макроекономічного розвитку країни. Бюджетна політика повинна забезпечувати всебічний розвиток людського потенціалу та створювати сприятливі умови для довгострокового економічного зростання. Фінансово-бюджетні механізми підтримки

галузей суспільного виробництва мають адаптуватись до змін стратегії соціально-економічного розвитку та забезпечувати структурні перетворення в економіці та соціальній сфері. Важливим є узгодження пріоритетів соціального захисту суспільства та бюджетних можливостей держави, інституційне удосконалення систем пенсійного забезпечення та інших видів обов'язкового загальнодержавного соціального страхування. Необхідним є забезпечення дієвих перетворень механізму розподілу фінансових ресурсів між державним та місцевими бюджетами для забезпечення фінансової спроможності місцевого самоврядування, посилення податкового потенціалу територій та удосконалення системи адміністрування податків та зборів. Збільшення видатків бюджету має супроводжуватись досягненням належного рівня бюджетної результативності, що можна охарактеризувати за допомогою комплексної оцінки показників бюджетних програм.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ. Серед вагомих наукових досліджень зарубіжних вчених у сфері розвитку фінансових відносин можна назвати праці Б.Асікгоза [4], Ш. Бланкарта, В.Нордхауса [2], В. Танзі, Дж.Тейлора, П.Самуельсона [2], С.Сінара [4], Дж.Стігліца, Дж.Хікса. Питання фінансової політики держави досліджуються у працях вітчизняних вчених: Т.Канєвої [1], М.Кужелєва, Л.Лисяк, В.Макогон [3,5,6], Ю.Маркуц [6], І.Лютого, М.Пасічного [1], В.Федосова, І.Чугунова [1,3,5,6], І.Школьник та інших.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ. Метою дослідження є розкриття сутності фінансово-бюджетного механізму в системі економічного розвитку.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ. Бюджетна політика повинна забезпечувати всебічний розвиток людського потенціалу та створювати сприятливі умови для довгострокового економічного зростання. Фінансово-бюджетні механізми підтримки галузей суспільного виробництва мають адаптуватись до змін стратегії соціально-економічного розвитку та забезпечувати структурні перетворення в економіці та соціальній сфері. Поетапне зростання видатків на соціальний захист викликано необхідністю посилення соціальної спрямованості бюджетної політики, підвищення рівня доходів малозабезпечених верств населення. Важливим є узгодження пріоритетів соціального захисту суспільства та бюджетних можливостей держави, інституційне удосконалення систем пенсійного забезпечення та інших видів обов'язкового загальнодержавного соціального страхування. Збільшення видатків бюджету має супроводжуватись досягненням належного рівня бюджетної результативності, що можна охарактеризувати за допомогою комплексної оцінки показників бюджетних програм. У бюджетній системі містяться інститути, що як підвищують так і зменшують рівень ефективності функціонування цієї системи в якості інструмента соціально-економічного розвитку країни, тому важливою є оцінка бюджетних інституцій з цього питання, визначення “інституційного залишку”, який має суттєвий вплив на ступінь спроможності бюджетного регулювання. Бюджетна рівновага важлива, насамперед, між запланованими та фактичними показниками, у тому числі як співвідношення до валового внутрішнього продукту, дохідної та видаткової частини бюджету, дефіциту бюджету, державного боргу, їх структуризації. Відповідна рівновага необхідна між фінансово-бюджетними та соціально-економічними показниками у розрізі адміністративно-територіальних одиниць, результативними показниками бюджетних програм, досягненням відповідної суспільної мети та бюджетними видатками головних розпорядників бюджетних коштів. Інститути можна представити як результат процесів, які відбувалися у попередніх періодах часу і тому вони відповідають, перш за все, минулому середовищу. Стійка сукупність базових інститутів, що визначають еволюційний розвиток наступних інституційних структур є інституційною матрицею, що реалізує концепцію системи раціональних структурно-функціональних перетворень. Інституційна система підлягає постійним змінам виходячи з невідповідності діючих інститутів певним особливостям сучасного середовища. Інституційна рівновага не означає тільки статичної рівноваги, має бути також стійка динамічна рівновага, зокрема бюджетна збалансованість важлива передусім у середньостроковій перспективі. З метою скорочення періоду економічного спаду, зменшення наслідків фінансової кризи необхідно здійснювати ефективний комплекс заходів. Бюджетну підтримку відповідних галузей реального сектора економіки слід здійснювати за пріоритетними напрямками, не можна підтримувати економіку країни в цілому, що може привести до недофінансування соціальної сфери, бюджетної заборгованості по заробітній платі. Бюджет як дієвий інструмент соціально-економічного розвитку повинен суттєво впливати на соціальний розвиток країни та територій, значення його, безперечно, збільшується під час економічної рецесії, однак при цьому треба мати на увазі, що впливаючи на економіку як на об'єкт регулювання можна розбалансувати бюджетну систему, зокрема, виникнення та зростання бюджетної кредиторської заборгованості у тому числі по соціальних виплатах, збільшення державного боргу. Під час економічної рецесії ринковий механізм починає діяти по іншому ніж при економічному зростанні, тому важливими є посилення дієвості використання державних фінансів як інструменту впливу на економіку, необхідним є посилення фінансової дисципліни та фінансового контролю за використанням бюджетних коштів [1].

Важливим напрямом впливу бюджету на економічні та соціальні процеси в державі є видатки, які беруть участь у формуванні величини фондів споживання та нагромадження. Бюджетна політика у сфері державних видатків є досить вагомим інструментом впливу на соціально-економічний розвиток, особливо на перехідному етапі економічних перетворень при обмеженості фінансових ресурсів держави. Механізм формування фінансово-бюджетної політики постійно вдосконалювався, поступово адаптуючи свою інституційну структуру до соціально-економічного стану. В умовах трансформації економіки вагомими пріоритетами бюджетної політики стали забезпечення збалансованості бюджетної системи, оптимізація видаткової частини бюджету та кількості бюджетних програм, покращання добробуту населення, підвищення

дієвості управління державним боргом. Факторами зниження рівня макроекономічної стабільності є зростання боргового навантаження на бюджет, девальвація національної грошової одиниці, недостатній рівень відповідності між соціальними зобов'язаннями держави та можливостями їх фінансового забезпечення [3].

Вагомою передумовою для забезпечення економічного зростання є формування прозорої та стабільної системи оподаткування, яка б враховувала інституційні особливості розвитку економіки. Завданням податкової політики є забезпечення формування доходів бюджету з урахуванням цілей та завдань економічної моделі держави, зовнішнього та внутрішнього економічного середовища та інтересів суспільства. Податкова політика має адаптивно реагувати на економічну циклічність при необхідності утримання індикативних значень дефіциту бюджету, при чому збільшення податкових надходжень має відбуватись з мінімізацією деструктивного впливу на економічну активність. В умовах трансформаційних змін економіки, держава задля збалансування бюджету реалізувала комплекс заходів компенсаторного характеру, в тому числі щодо підняття ставок акцизного податку та ренти, розширення бази податку на доходи фізичних осіб, зниження кількості податкових пільг, запровадження на додаткового імпортного збору. З метою підвищення результативності трансформацій економіки доцільним є підвищення частки її інноваційної складової шляхом використання інструментів бюджетно-податкової, монетарної, політики, вдосконалення інститутів економічного розвитку та соціальної сфери. Необхідним є забезпечення дієвих перетворень механізму розподілу фінансових ресурсів між державним та місцевими бюджетами для забезпечення фінансової спроможності місцевого самоврядування, посилення податкового потенціалу територій та удосконалення системи адміністрування податків та зборів. Разом з тим, суттєві відмінності податкового потенціалу в розрізі адміністративно-територіальних одиниць обумовлює доцільність та необхідність здійснення міжбюджетного регулювання з метою певного вирівнювання фінансових можливостей місцевого самоврядування для виконання власних та делегованих видаткових повноважень. Пріоритетними напрямками бюджетної політики країни мають стати посилення відкритості та публічності розміщення державних замовлень, оптимізація системи органів державного управління та об'єктів соціальної інфраструктури, розвиток вторинного ринку державних облігацій, подальший розвиток системи соціального захисту населення. Важливим є проведення верифікації одержувачів соціальної допомоги, актуалізація критеріїв її одержання, забезпечення принципу адресності надання та проведення своєчасної індексації розмірів соціальних гарантій.

Розвиток суспільства зумовлює необхідність підвищення ефективності боргової політики у системі державного регулювання економіки. Від якості та своєчасності прийняття рішень щодо управління державним боргом залежить результативність державного регулювання. Важливим є визначення напрямів боргової політики як інструменту соціально-економічного розвитку, запровадження дієвого фінансового механізму у системі інституційного середовища суспільства з метою забезпечення стратегічної спрямованості розвитку вітчизняної економіки. Боргова політика є однією з основних складових державного регулювання економіки країни, співвідношення між внутрішніми і зовнішніми державними позиками достатньо суттєво впливає на структурні перетворення у її галузях. Фінансова політика у сфері управління державним боргом впливає на макроекономічну стабільність, значна залежність секторів економіки від зовнішніх запозичень посилює фінансово-економічні дисбаланси. Доцільним є удосконалення системи індикаторів та результативних показників боргової політики держави. В сучасних умовах, необхідним є формування та актуалізація річних планів управління державним боргом у розрізі кварталів на середньострокову перспективу.

Особливістю країн з трансформаційною економікою є постійне проходження інституційних змін фінансової політики та її складових, що спрямовано на посилення рівня її ефективності. Накопичений світовий досвід свідчить, що удосконалення державної фінансової політики потребує врахування структурної динаміки перетворень економічної системи та особливостей моделі соціально-економічного розвитку країни. Державне регулювання економіки розвинутих країн стало необхідним та виправданим з огляду на певну недосконалість ринкових відносин. Держава відіграє в економіці багатопланову роль: стабілізація циклів економічної активності, закупівля товарів та послуг, регулювання процесу монополізації на ринку, реагування на зовнішній економічний вплив, створення необхідних умов для соціально справедливого розподілу доходу і забезпечення життєво необхідними благами населення тощо. Держава впливає на виробництво, нагромадження, споживання та інші елементи процесу відтворення. Зокрема, збільшуючи обсяг капіталовкладень, держава сприяє підвищенню попиту, зростанню обсягів промислового виробництва, збільшенню інвестицій в економіку; фінансування інфраструктури зумовлює скорочення витрат виробництва підприємств, зростання їх прибутків. Бюджетна політика у сфері видаткової частини бюджету є вагомим інструментом забезпечення економічного та соціального розвитку суспільства. На рівень зазначеного перерозподілу впливає інституційна модель економіки, циклічна економічна динаміка, демографічна структура населення, якісний рівень бюджетних інститутів, ступінь централізації бюджетної системи. При формуванні планових показників державного бюджету важливим є врахування результативності бюджетних програм, відповідних управлінських рішень у сфері фінансових відносин. Доцільним є удосконалення системи бюджетного регулювання, у тому числі концентрації фінансових ресурсів на програмах стимулювання економічного зростання з постійним підвищенням ефективності капітальних вкладень. Механізми фінансування бюджету та залучення запозичень під державні гарантії мають бути спрямовані на реалізацію інвестиційних, інфраструктурних та інноваційних проєктів розвитку вітчизняної економіки [5].

Основною метою грошово-кредитної політики є забезпечення стабільності грошової одиниці, для її реалізації монетарний інститут має виходити із пріоритетності досягнення та підтримки цінової стабільності в

державі. Встановлені правила регулювання підприємництва, дія механізмів захисту прав власності, прозорий механізм адміністрування податків, помірність їх ставок у розрізі груп платників є визначальними умовами для прийняття рішень щодо інвестування в проекти та розвиток економіки. Важливим є подальше спрощення процедур виконання податкових зобов'язань, підвищення якісного рівня послуг, вдосконалення комунікаційних взаємозв'язків із платниками податків, зменшення витрат часу на сплату податків, з одночасним посиленням дієвості податкового контролю. Рівень перерозподілу валового внутрішнього продукту через видаткову частину бюджету та її структура змінюється й адаптується до умов макроекономічного розвитку країни. На динаміку показника видатків бюджету впливають перетворення фінансової системи, процеси фінансової інтеграції, економічна циклічність, демографічна структура населення. Система регулювання ринку фінансових послуг має забезпечувати умови для збалансованого розвитку структурних складових цього ринку та відновлення довіри споживачів послуг. З огляду на динамічність економічних перетворень, доцільним є вдосконалення вимог щодо достатності капіталу, нормативів ліквідності та платоспроможності фінансових інституцій, що сприятиме своєчасному виявленню проблемних установ. Важливим є подальший розвиток механізмів фінансового оздоровлення, моніторингу та банкрутства установ виходячи із результатів функціонального аналізу їх фінансового стану. Особливої значущості набувають питання активізації заходів державної фінансової політики щодо сприяння розвитку та нагляду за діяльністю інституційних інвесторів.

Концепція «економіки пропозицій» відкидає нарощування бюджетних видатків для стабілізації або формування попиту, кваліфікуючи їх як чинник дестабілізації економіки, збільшення інфляції та визнає збалансований бюджет. Зростання заощаджень позитивно впливає на економічний процес, будучи джерелом нарощування інвестицій та підвищення стійкості динамічної рівноваги. Прогресивно зростаючий податок на доходи громадян і підприємств розглядається як перешкода для зростання заощаджень, а отже, і нових вкладень капіталу, нарощування ділової активності, стійкого економічного зростання. Зниження податків і скорочення ступеня прогресивності податкового обкладання доходів розглядаються як ефективний засіб стимулювання приватної ініціативи, створення сприятливих умов для підтримки ділової активності на основі ринкового саморегулювання, збільшення інвестицій, довгострокового економічного зростання. До сфери державних фінансів належить й інший важіль, за допомогою якого передбачалося впливати на економічні процеси – зменшення державних видатків. Заходи зі зниження рівня інфляції шляхом скорочення державних видатків поставили представників фінансової теорії перед проблемою стримування економічного зростання, оскільки заходи зі зменшення державних видатків призводять до спаду економічного розвитку. Разом з тим зростання виробництва, пов'язане зі зменшенням податкового навантаження на економіку та одночасним скороченням державних видатків вирішує завдання зниження рівня державного втручання в економіку, збільшення темпів економічного зростання. Подальші наукові дослідження теоретичних засад розвитку бюджетних відносин сприятимуть підвищенню рівня ефективності використання бюджетних коштів та результативності бюджетної системи як інструменту впливу на дієвість функціонування національної економіки.

ВИСНОВКИ. Важливим є реалізація виваженої, послідовної та системної фінансової політики використовуючи бюджетні, податкові, грошово-кредитні, страхові інструменти та важелі. У сучасних умовах держава виступає найбільшим замовником і споживачем товарів та послуг, що дозволяє перетворити державний попит на дієвий інструмент регулювання економіки країни. Доцільним є підвищення ступеню координації між складовими фінансової політики у сфері підтримки розвитку реального сектору економіки та забезпечення фінансової стабільності. Використання інструментів та важелів фінансової політики з метою стимулювання розвитку людського капіталу має бути комплексним з урахуванням впливу сукупності соціальних, економічних та інституційних чинників. Система фінансового забезпечення людського потенціалу має адаптуватися до структурних змін бюджетної, податкової, соціальної політики, інституційної макроекономічної динаміки. Інтенсивний розвиток людського потенціалу потребує своєчасної адаптації до змін соціально-економічного та інституційного середовища, зростає інтегруюча роль суспільних фінансів у формуванні інноваційної складової людського потенціалу. Використовуючи відповідні фінансово-бюджетні механізми держава має сприяти розширеному відтворенню суспільства, стимулювання розвитку людського капіталу як вагомому ендегенному інструменту забезпечення економічного зростання. Формування ефективної системи фінансового забезпечення соціального захисту населення є ваговою складовою розвитку суспільства, що передбачає застосування сукупності дієвих інноваційних механізмів формування фінансових ресурсів та надасть можливість для забезпечення соціальної відповідальності, гарантованості, справедливості суспільно-економічних відносин. З метою підвищення рівня бюджетної ефективності в частині фінансування соціальної сфери необхідним є упорядкування переліку та кількості соціальних пільг, використання інструментарію надання адресної соціальної допомоги, оптимізація соціальної інфраструктури відповідно до особливостей та потреб територіальних громад. Результативність виконання бюджетних програм соціального захисту населення надасть можливість підвищити якість і доступність соціальних послуг, сприятиме досягненню відповідного рівня добробуту громадян. Поетапне зростання видатків на соціальний захист викликано необхідністю посилення соціальної спрямованості бюджетної політики, підвищення рівня доходів малозабезпечених верств населення.

Література.

1. Бюджетно-податкова політика у системі регулювання економіки: монографія / І.Я. Чугунов, Т.В.Канева, М.Д.Пасічний та ін.; за заг. ред. І.Я. Чугунова. К.: Глобус-Пресс, 2018. 354 с.

2. Самуэльсон Пол Э., Нордхаус Вильям Д. Экономика. 19-е изд.: пер.с англ. М.: Вильямс, 2015. 1360 с.
3. Чугунов І.Я., Макогон В.Д. Бюджетна стратегія в умовах економічних перетворень. Вісник КНТЕУ. 2018. № 5. С. 5–18.
4. Acikgoz, B., Cinar, S. Public Spending and Economic Growth : An Empirical Analysis of Developed Countries. *Journal of Economics*. 2017. Vol. 65, No. 5, pp. 448 – 458.
5. Chugunov I., Makohon V. Fiscal strategy as an instrument of economic growth. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019.Vol.5 No.3. pp.213-217.
6. Chugunov I., Makohon V., Markuts Y. Budgetary policy of the emerging countries in conditions of institutional transformations. *Problems and Perspectives in Management*. 2019.Volume 17, Issue №4, pp. 252-261.

References.

1. Chuhunov, I.Ya. Kanieva, T.V. Pasichnyi, M.D. and others (2018), *Biudzhethno-podatкова polityka u systemi rehuliuвання ekonomiky: monohrafiia* [Budget and tax policy in the system of economic regulation], Hlobus-Press, Kyiv, Ukraine, P. 354.
2. Samujel'son Pol Je. and Nordhaus Vil'jam D. (2015), *Jekonomika* [Economy], 19th ed., Vil'jams, Moscow, Russia, P. 1360.
3. Chuhunov, I.Ya. and Makohon, V.D. (2018), "*Budget strategy in the conditions of economic transformations*", *Visnyk KNTEU*, vol. 5, pp. 5–18.
4. Acikgoz, B. and Cinar, S. (2017), "Public Spending and Economic Growth : An Empirical Analysis of Developed Countries", *Journal of Economics*, Vol. 65, issue 5, pp. 448 – 458.
5. Chugunov, I. and Makohon, V. (2019), "Fiscal strategy as an instrument of economic growth", *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 5, issue 3, pp.213-217.
6. Chugunov, I. Makohon, V. and Markuts, Y. (2019), "Budgetary policy of the emerging countries in conditions of institutional transformations", *Problems and Perspectives in Management*, Volume 17, Issue 4, pp. 252-261.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2020 р.